

anurie door retentie van stolsels was ontstaan, die pas na geruime tijd verdween. Naast het reeds in de literatuur medegedeelde geval waarin deze niercomplicatie verlies van een nier ten gevolge heeft gehad, zijn reeds zes gevallen bekend, waarin de behandeling met epsilon-aminocapronzuur tot anurie leidde. En dan te bedenken, dat hematurie bij een hemofilie-patiënt na hoogstens veertien dagen meestal vanzelf verdwijnt!

De tweede dag kwam allereerst ter sprake de taak van de medicus-adviseur in een vereniging van lijders aan hemofilie. De vele verschillende problemen waarmee een dergelijke arts dagelijks te maken krijgt, en die in de laatste jaren veel talrijker zijn geworden, werden door een aantal deskundige vertegenwoordigers uit verschillende landen opgesomd. Steeds weer werd de nadruk gelegd op de noodzaak om bij acute bloedingen de moderne therapie met vers plasma, of vers bevroren plasma, of een geconcentreerd preparaat van de ontbrekende stollingsfactor zo snel mogelijk toe te passen, in de kliniek of bij de patiënt thuis; anderzijds werd gewezen op de moeilijkheden die zich niet zelden voordoen als men deze therapie wil doorvoeren.

Hetzelfde geldt voor de moderne orthopedische behandeling en revalidatie en voor de psychologische problemen bij de patiënt en zijn omgeving, waarmee de medicus regelmatig te maken heeft. In de Verenigde Staten heeft men in de laatste jaren onder leiding van de National Hemophilia Foundation op verschillende plaatsen symposia gehouden, waarin groepen artsen door deskundige sprekers voorgelicht werden omtrent de aspecten van de moderne behandeling van hemofilie en de problemen die zich daarbij voordoen.

Voorts werd uitvoerig gesproken over het probleem van de school en de hemofilie-patiënt. Deze patiënt is niet zo maar gelijk te stellen met andere lichamelijk gehandicapte kinderen. Zijn schoolverzuim als gevolg van bloedingen van zeer uiteenlopende lokalisatie en ernst, maar toch meestal door herhaalde gewrichtsbloedingen, maken een uniforme regeling zeer moeilijk. Afzonderlijke internaten voor schoolgaande hemofilie-patiënten hebben alleen dan zin wanneer ze zich bevinden in de nabijheid van een centrum waar acute bloedingen doelmatig behandeld kunnen worden, ook wat de orthopedische hulp betreft. Dit bleek op het congres wel uit de ervaringen over een periode van zes jaar, opgedaan in het internaat te Montain op 100 km van Lyon.

Zeer belangwekkend waren de voordrachten en discussies over psychologische problemen bij hemofilie-patiëntjes en hun ouders, en over de mogelijke oplossingen in preventief en curatief opzicht. Wij hebben er ook in Nederland in toenemende mate mee te maken.

Tenslotte werd nog uitvoerig aandacht besteed aan de beroepskeuze van de oudere hemofilie-patiënten: welke beroepen komen wel en welke niet in aanmerking? Deze vraag is, nu in alle landen het aantal lijders aan hemofilie toeneemt, van bijzondere betekenis. Vooral in Montpellier heeft Prof. IZARN zich intensief met dit onderwerp beziggehouden. De vraag kwam ook ter sprake of in de arbeidswetgeving speciale bepalingen voor hemofilie-patiënten noodzakelijk zijn.

Uitvoerig werd nog gesproken over de wenselijkheid van een internationale identiteitskaart in verschillende talen, ten behoeve van hemofilie-patiënten, en over een lijst van centra in verschillende landen, waar zij doelmatige eerste hulp kunnen krijgen, zoals dit ook bestaat voor hen die met een anticoagulans worden behandeld.

Het volgende congres zal over twee jaar te Montreal worden gehouden.

MEDEDELINGEN EN BEKENDMAKINGEN

FELLOWSHIPS IN DE NEUROBIOLOGIE

Ondergetekenden, leden van een adviescommissie, ingesteld door de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, maken bekend, dat het Departement van Onderwijs en Wetenschappen jaarlijks een bedrag beschikbaar stelt, waaruit drie fellowships in de neurobiologie kunnen worden bekostigd.

Deze vallen binnen het kader van een beurzenprogramma van de International Brain Research Organization (IBRO), mede op grond van bestaande overeenkomsten tussen Nederland en de UNESCO.

Twee van deze fellowships staan ter beschikking van Nederlandse beoefenaars van alle wetenschappen die betrekking hebben op het zenuwstelsel, ten einde zich verder zuiver-wetenschappelijk in het buitenland te bekwamen en daar ervaring op te doen. Het derde staat ten dienste van een buitenlander die over een neurobiologisch onderwerp in de ruimste zin in Nederland wenst te komen werken.

Nederlanders die in aanmerking wensen te komen voor de toekenning van een fellowship, worden verzocht zich vóór 1 mei 1966 schriftelijk te wenden tot de tweede ondergetekende, die ook gaarne op de hoogte gesteld wil worden van voorstellen om buitenlanders in Nederland te laten komen werken. Indiening van een curriculum vitae en een uitvoerig en goed gedocumenteerd werkprogramma is noodzakelijk, evenals mededeling van de naam en het adres van het laboratorium of instituut waar men zou willen werken.

In principe worden fellowships bij voorkeur verleend voor een periode, beginnend in september en lopend tot september van het volgende jaar, voorzover er gelden beschikbaar zijn. Als uitzondering kunnen aanvragen voor kortere tijd dan een normale universitaire jaar-cursus tussentijds worden ingediend. Men kan dan echter niet steeds op een prompte afdoening rekenen.

Amsterdam, 15 november 1965

Prof. Dr. P. J. GAILLARD (voorzitter Sectie Geneeskunde der Kon. Ned. Akademie van Wetenschappen, voorzitter der Adviescommissie)

Prof. Dr. J. ARIËNS KAPPERS (directeur van het Nederlands Centraal Instituut voor Hersenonderzoek, IJdijk 28, Amsterdam-Oost, secretaris der Adviescommissie)

Prof. Dr. H.W. JULIUS (voorzitter van de Geneeskundige Raad)

Prof. Dr. J. DROOGLEVER FORTUYN

Prof. Dr. H. J. LAMMERS

INGEZONDEN

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie; deze behoudt zich het recht voor, de stukken te bekorten)

SPINA BIFIDA EN INFLUENZA-VACCINATIE BIJ ZWANGEREN

In uw „Commentaar” (1965) over spina bifida komt de suggestie voor, zwangeren tegen influenza te vaccineren. Ik zou graag vernemen of hier wordt bedoeld het inspuiten van het in de handel verkrijgbare influenza-vaccin. Indien dit zo is, dan lijkt dit in tegenspraak met de uitkomst van een in Amerika gedaan onderzoek, eveneens in dit *Tijdschrift* besproken, en wel in een Referaat (1965) over „Het nuttig effect van grootscheepse influenzavaccinatie”.

Gezien de uitkomsten van dit onderzoek, vraag ik mij af of het verantwoord is, zwangeren bloot te stellen aan een mogelijke sensibilisatie ten opzichte van een lichaamsvreemd eiwit.

Literatuur: Commentaar (1965) Spina bifida. *Ned. T. Geneesk.* 109, 1725. — Referaat (1965) *Ned. T. Geneesk.* 109, 329.

Hoorn, 27 september 1965

H. OOSTRA

Over de betekenis van infecties voor het ontstaan van anencefalie en spina bifida zijn de meningen verdeeld. Positieve aanwijzingen zijn schaars.

Daarom werd in het Commentaar voorzichtig gesteld, dat de enkele positieve bevindingen betreffende influenza een argument zouden kunnen zijn voor immunisatie tegen influenza. In overeenstemming met de goede regel, een zwangere niet te vaccineren, tenzij bij dringende noodzaak, werd er nog aan toegevoegd: „Dit zou een argument kunnen zijn voor immunisatie vóór de graviditeit”.

Amsterdam, 9 november 1965

REDACTIE

MEDISCH ONDERWIJS

Een dezer dagen kreeg ik het tijdschriftnummer van 10 juli 1965 onder de ogen waarin is opgenomen het hoofdartikel van VEENEKLAAS e.a. (1965) over „Het medisch onderwijs in Scandinavië en Groot-Britannië”.

Sinds maart van dit jaar werd hier in Nairobi een aanvang gemaakt met medisch hoger onderwijs door een delegatie van stafleden uit de „Royal Infirmary”, een van de onderwijs-ziekenhuizen van Glasgow.

Een van de belangrijkste gebeurtenissen van het „undergraduate-teaching-programme” is de wekelijkse klinisch-pathologische conferentie. Aan deze conferentie nemen deel alle studenten van de laatste jaren, alsmede de „house-officers”. Ze worden verder bezocht door de verschillende afdelingshoofden met hun staven, zodat men werkelijk van een zeer veelzijdig gezelschap kan spreken.

Als onderwerp kiest men bij voorkeur een patiënt die door verschillende consultants is gezien en die reeds een geruime tijd is opgenomen, zodat er zoveel mogelijk gegevens kunnen worden verstrekt.

Na een korte inleiding wordt van de studenten verwacht, dat zij door het stellen van vragen (die natuurlijk met redenen moeten worden omkleed) de ziekte-geschiedenis met de laboratoriumgegevens verder „uitrollen”. Aan het einde van de discussie krijgen de verschillende specialisten gelegenheid om enkele aanvullende opmerkingen te maken. Na samenvatting van de gegevens door de voorzitter van de conferentie krijgt de patholoog-anatoom het woord om de obductie-gegevens of de histopathologische bevindingen aan het operatie-preparaat naar voren te brengen, waarbij wederom van de studenten wordt verwacht dat zij hun commentaar geven.

Als patholoog (pathologist) verbonden aan het Medical Research Laboratory alhier heb ik reeds verschillende keren de gelegenheid gekregen om aan deze besprekingen deel te nemen en de histopathologie van het ziektegeval te bespreken en toe te lichten.

Naar mijn mening zijn dergelijke besprekingen zeer instructief voor oudere-jaarsstudenten, daar het medische denken zeer wordt gestimuleerd. Verder is het voor de studenten zeer waardevol dat zij de gedachtengang van de verschillende medische specialisten vernemen. Bovenal belangrijk is, dat de student, door het geïntegreerde karakter van deze besprekingen het algemene overzicht behoudt bij de medische uiteenzettingen.

Ik stel mij voor dat voor oudere-jaarsstudenten, doch vooral voor co-assistenten bij de verschillende specialistische afdelingen deze demonstraties van meer algemene aard bijzonder welkom zijn, en ik zou voor de Nederlandse medische student wensen, dat dergelijke wekelijkse klinisch-pathologische conferenties in het onderwijs-programma werden opgenomen.

Nairobi (Kenya E.A.), 10 oktober 1965

J. W. KOTEN

Med. Research Laboratory,

P.O. Box 9370

BERICHTEN

BUITENLAND

Wereldberichten

Nobelprijs 1965. — De Nobelprijs voor fysiologie en geneeskunde werd dit jaar uitgereikt aan de drie Pasteuriens FRANÇOIS JACOB, ANDRÉ LWOFF en JACQUES MONOD. De motivering van de jury te Stockholm luidt, dat het werk van de Franse groep de ontdekking omvat van een tevoren nog niet ontdekte klasse van genen wier functie is, de activiteiten van andere genen in de cel te regelen.

Dodelijke ongevallen in huis. — Ook wie thuisblijft, riskeert levensgevaar. In 1960, bijvoorbeeld, vond van 18.000 dodelijke ongevallen in Engeland en Wales, ongeveer de helft binnenshuis of „around the house” plaats. Tweemaal zoveel mensen als er aan tuberculose stierven, verongelukten in de woning. De Medical Commission on Accident Prevention heeft onlangs haar eerste jaarrapport gepubliceerd (*Lancet* van 31 juli, bl. 228), en verleden jaar hield de British medical Association een enquête. Thans deed de Wereldgezondheidsorganisatie een monografie, getiteld *Domestic accidents*, in de reeks *Public Health Papers* (No. 26) verschijnen. „In the developing countries the environment is changing radically and rapidly, and this is reflected in a rising accident-rate. Children drown in wells and ditches dug for new sanitation schemes, and people with no conception of the nature of electricity die of electrocution when the supply reaches their ramshackle, earth-floored dwellings...” (*Lancet*, 23 okt., bl. 838).

Ondervoeding van de wereldbevolking. — Het zo juist verschenen rapport van de te Rome gevestigde Food and Agriculture Organisation van de Verenigde Naties (*The State of food and agriculture* 1965. H.M. Stat. Off. London, P.O. Box 569, Londen, S.E.1, prijs 37 s 6 d) geeft een helder overzicht van landbouwproductie en handel over de gehele wereld, en beschouwt de wereldsituatie gedurende de laatste decade. Na 1945 herstelde deze zich aanvankelijk opmerkelijk snel, maar na 1950 vertraagde zich de vooruitgang, zodat sinds 1958 de voedselproductie de groei der wereldbevolking amper bijhoudt. „There is no evidence of any significant improvement in the available food-supply in those countries where many millions do not get enough to eat.” (*Lancet*, 30 okt., bl. 890).

Engeland

Huisarts versus minister. — Het tweede verslag van de gedachtenwisseling tussen vertegenwoordigers van de huisartsen en de minister van gezondheid vindt men in de *British medical Journal* van 16 okt. (suppl. bl. 153). Door een tabellarisch overzicht kan de belangstellende zich op de hoogte stellen van de eisen van de British medical Association (charter) en de voorstellen van de regering.

Epidemisch flauwvallen op een meisjesschool. — De redactie van de *British medical Journal* (23 oktober, bl. 953)